

**הכנסת
הצוות המשפטי
ועדת החוץ והביטחון**

**היועצת המשפטית
לוועדת החוץ והביטחון**

ירושלים, י"ד בטבת התשפ"ו
3 בינואר 2026

- סקירה מס' 11 -

לכבוד

חברי ועדת החוץ והביטחון

הנדון: הצעת חוק שירות ביטחון (תיקון מס' 26) (שילוב תלמידי ישיבות), התשפ"ב-2022

1. לקראת הדיון שיתקיים ביום ראשון, ט"ו בטבת התשפ"ו (1 בינואר 2026), בו עתידה הוועדה לקיים דיון נוסף בהצעת חוק שירות ביטחון (תיקון מס' 26) (שילוב תלמידי ישיבות), התשפ"ב-2022, מוגשת לכם סקירה משפטית העוסקת בסוגיית ליבה נוספת שבהצעת החוק: שלילת הטבות אישיות למי שלא התייצב לשירות סדיר (בסקירה זו – "שלילת הטבות אישיות").

2. לסקירה זו שלושה חלקים:

בחלק הראשון: נדון בחשיבות הכללתם של מנגנוני שלילת הטבות אישיות בהצעת החוק המונחת על שולחן הוועדה. נתמקד ביתרונות מנגנונים אל מול הצורך ליתן מענה לקשיים הטמונים במנגנון היעדים שבהצעה יובהר כי לעמדתנו, מנגנון היעדים אינו פסול אפריורית ויש לבחון אותו בראי ההסדרים הכוללים המוצעים בהצעת החוק (ראו בהקשר זה סקירה מס' 8 מיום 26 בדצמבר 2025).

בחלק השני: נציג את ההסדרים המוצעים בהצעת החוק בנוגע לשלילת ההטבות האישיות המוצעת.

בחלק השלישי: נבחן את ההסדרים המוצעים בהצעת החוק בנוגע לשלילת ההטבות האישיות.

3. סקירה זו תתמקד בסעיפים אלו:

- (1) סעיף 1טז – שלילת הטבות אישיות למי שלא התייצב לשירות סדיר.
- (2) סעיף 2טז – שלילת הטבות אישיות במקרה של אי עמידה ברף המינימלי השנתי לגיוס בשנת הגיוס הראשונה.

**הכנסת
הצוות המשפטי
ועדת החוץ והביטחון**

- (3) סעיף 326טז – שלילת הטבות אישיות במקרה של אי עמידה ברף המינימלי השנתי לגיוס במשך שתי שנות גיוס.
- (4) סעיף 426טז – שלילת הטבות אישיות במקרה של אי עמידה ברף המינימלי השנתי לגיוס במשך שלוש שנות גיוס.
- (5) סעיף 526טז – תחולת שלילת הטבות.
- (6) סעיף 626טז – תחולת ועדת חריגים.

חלק ראשון: על חשיבות הכללתם מנגנוני שלילת הטבות אישיות בהצעת החוק המונחת על שולחן הוועדה כמענה לקשיים האינהרנטיים במנגנון הרף המינימלי לגיוס.

4. פרק ג'1 שבוטל, שעיקר אף הוא מנגנון קהילתי של עמידה ב"יעדי גיוס" (שעוגנו בשעתו בהחלטות ממשלה נלוות), לא כלל הוראות בעניין שלילת הטבות אישיות.
5. יתרה מזו, גם הסדרים קודמים שעסקו בדחיית שירות לתלמידי ישיבות שתורתם אומנותם אף הם לא כללו הסדרים מפורטים אלה. למעשה, החלת מנגנונים של שלילת הטבות אישיות, כמוצע בהצעת החוק המונחת על שולחן הוועדה, מוצעים **לראשונה בחקיקה** בסוגייה זו (ואף לא נכללו בהצעת החוק בנוסחה הממשלתית).
6. לצד האמור, נזכיר בהקשר זה כי בתיקון 21 לחוק שירות ביטחון, נכללה בפרק ג'1 מנגנון להקמת הקמת צוות בין משרדי שתפקידו היה לגבש תכנית רב שנתית שתכלול אמצעים לקידום העמידה ביעדי הגיוס. צוות זה עתיד היה לבחון, בין היתר, שימוש בתמריצים כספיים קיימים בתחומי הדיוור, תעסוקה וחינוך, וכל אלו למטרת מינוף תכלית עידוד שילוב בשירות סדיר או בשירות לאומי-אזרחי (הקמת הצוות בשעתו בסעיף 1026טו במסגרת הוראות פרק ג'1 שנפסל).
7. בנוסף לכך, נציין כי מספר ועדות ציבוריות וצוותים שהוקמו לאורך השנים עסקו בנושא זה. כך למשל, בדו"ח "הצוות הבין-משרדי: עידוד תעסוקה וקידום השירות הצבאי והאזרחי במגזר החרדי שהוקם מכוח החלטת ממשלה מיום 15.7.2010, צויין כי:
- "אם לאחר יישום המלצות הצוות בעניין שילוב המגזר החרדי בנשיאה בנטל הביטחוני יסתמן כי עדיין מתעורר קושי לאתר מספיק דחויי שירות אשר מעוניינים לשרת, יש לבחון שינוי במערך התמריצים ליציאה לשירות, תמריצים חינוכיים ושלייליים כאחד" (ההדגשה שלנו ואינה במקור).*
8. על חשיבות הכללתם של "מנגנוני תמריצים כלכליים" ניתן ללמוד מפרשת התנועה לאיכות השלטון (2017). בפסק הדין, בהתייחסה לכשלים המבניים שהובילו לפסילת פרק ג'1, עמדה הנשיאה נאור על כך שבשל הכשלים המבניים שעמדו בבסיס ההסדר בשעתו, הוא היה "נטול

**הכנסת
הצוות המשפטי
ועדת החוץ והביטחון**

כוח כופה ו"חסר שיניים" וכי הוא תלוי ברצונו של שר הביטחון ליישמו (לעניין שיקול דעתו של שר הביטחון ראו סקירה מס' 6 מיום 22 בדצמבר 2025).

9. הנשיאה דאז נאור עמדה על היותו של ההסדר "נטול סנקציות וכוח כופה", בצינה כי:

"בתקופת ההסתגלות הראשונה, ההסדר נטול סנקציות וכוח כופה. בתקופה זו הצלחנו תלויה למעשה ברצונם הטוב של תלמידי הישיבות. בתקופת ההסתגלות השנייה, תלויה הצלחנו של ההסדר ברצונו הטוב של שר הביטחון, שלו העניק המחוקק את המפתח להפעלתו בלא התוויה ממשית של שיקול דעתו" (פסקה 65 לפסק דינה, ההדגשה שלנו ואינה במקור).

10. לעניין היותו של ההסדר "חסר שיניים", ציינה הנשיאה דאז נאור ציינה כי:

הנה כי כן, הסדר הגיוס החדש לוקה ברצף של כשלים מובנים ואינהרנטיים שהם בבחינת "פגמים גנטיים" היוצרים לשורש ההסדר. מבין הכשלים, ראוי לציין במיוחד את העובדה שההסדר נותר וולונטארי לחלוטין.... גם בתקופת ההסתגלות השנייה, שבה קיים לכאורה אלמנט מחייב, ההסדר נתון במידה רבה לשיקול דעתו של שר הביטחון. הכשל החמור ביותר נעוץ בזמניותו של הסדר הגיוס החדש, שבהגדרה אינו מגדיר את יעדי הקבעש אליהם יש להגיע בסוף התהליך (פסקה 97 לפסק דינה, ההדגשה שלנו ואינה במקור).

11. גם השופט פוגלמן נדרש בפרשת התנועה לאיכות השלטון (2017) לשימוש באמצעים כלכליים (ובכללם שלילת תמיכות ממוסדות תורניים) והדגיש את הצורך בעיגון תמריצים אפקטיביים דרך מנגנונים "רכים". כלומר, לשיטתו אין להסתפק בתמריצים חיוביים לעידוד גיוס אלא יש לשלב מנגנוני תמריצים שליליים אפקטיביים. וכך הוא מציין שם:

"להשקפתי, גם אם המדינה סבורה, כפי שנטען לפנינו, כי השימוש בכלי מדיניות "רכים" עדיף על מכשירי אכיפה קונבנציונליים, בהינתן רגישות הסוגיה, על החקיקה להכיל מנגנונים שיאפשרו שימוש אפקטיבי בתמריצים הכלכליים וישקפו את סדרי העדיפויות של המדינה בעניין יעדי הגיוס (והשווה המלצה 1 בעמ' 21 לדו"ח הצוות), באופן שלא יהיה מוגבל לתמריץ חיובי, שלא הוכח כאפקטיבי דיו, כעולה מדו"ח הצוות.

"...למותר לציין כי עיצוב מתכונת תמיכות במוסדות התורניים לאור סדרי העדיפויות של רשויות המדינה בתחום הגיוס, וכינון מערך תמריצים – חיוביים ושליליים – בהתאם, הוא

**הכנסת
הצוות המשפטי
ועדת החוץ והביטחון**

כלי מדיניות אחד מני רבים, אשר אפשר כי השימוש בו יהיה משום קטליזטור לקידום התהליכים החברתיים הנדרשים להבאת שינוי בסוגיה שלפנינו. הדבר לא נעשה עד כה במידה הנדרשת לצמצום משמעותי של הפערים בנשיאה בנטל השירות הצבאי, וזוהי להשקפתי דוגמה נוספת ל"חוסר נחישות של רשויות המדינה להביא לפתרון עמוק של סוגיית גיוסם של תלמידי הישיבות".

12. עמדה זו קיבלה ביטוי גם בדברי השופט הנדל, שציין:

"רק צמצום אמיתי של פערי הגיוס – תוך קביעת מסגרות זמן סבירות, יצירת מערך תמריצים אפקטיבי המעודד גיוס וולונטרי של תלמידי ישיבות חרדיות, ועיגון חובת גיוס סטטוטורית בהיקף ממשי – יאפשר להסדר החלופי לצלוח את הפגיעה הקשה בשוויון" (פסקה 9 לפסק דינו, ההדגשות שלנו ואינן במקור).

13. על חשיבות האפקטיביות של הצעדים הננקטים, ראוי ליתן תשומת לב לאמור בבג"ץ 5819/24 התנועה למען איכות השלטון בישראל נ' שר הביטחון. הליך זה עסק ביישומם של פסק הדין בבג"ץ 6198/23 התנועה למען איכות השלטון בישראל נ' שר הביטחון, שבו נקבע כי בהעדר תשתית חקיקה מתאימה, אין לרשות המבצעת סמכות להורות שלא לאכוף את הוראות חוק שירות בטחון על בני הציבור החרדי ובהתאם לכך, על המדינה לפעול לאכיפת החוק. במסגרת זו הדגיש השופט סולברג כי על מדיניות האכיפה להיות אפקטיבית בציינו:

"הצעדים שייבחרו נדרשים להיות כאלה שניתן להעריך בסבירות גבוהה כי יהיו אפקטיביים כמכלול, ויביאו לשינוי ממשי. מטבע הדברים, בכגון דא נדרש יהיה לייחס משקל רב לעמדות גורמי המקצוע הרלבנטיים (ובכלל זאת, לא ניתן יהיה להתעלם ולהימנע מלשקול צעדים שגורמי המקצוע סבורים כי יהיו בעלי אפקטיביות גבוהה). כנגזרת ישירה מן האמור, מאליו מובן שככל שהמדיניות שתיקבע תאפשר יצירת ערוצי מימון עוקפים, לא ניתן יהיה לראותה כאפקטיבית..." (פסקה 67 לפסק דינו של השופט סולברג).

עוד ציין כי:

ברי כי במסגרת המדיניות שתיקבע, אין לפגוע בזכויות יסוד באופן שאינו מידתי (שם).

14. לעמדתנו, מכל האמור עולה, כי הכללתו של מנגנון שלילת הטבות אישיות, הוא אחד מהיסודות הליבתיים והמרכזיים של הצעת החוק המונחת על שולחנה של הוועדה.

15. שלילת הטבות אישיות, המתווספים להפחתת התמיכה בישיבות, הם אלה, בין היתר, שצריכים ליתן מענה לקשיים האינהרנטיים הגלומים במנגנון היעדים. כפי שצינו בסקירה קודמת, אף שלעמדתנו, לא ניתן לומר שהוא פסול אפריורית, יש ליתן מענה לאותם קשיים אינהרנטיים

**הכנסת
הצוות המשפטי
ועדת החוץ והביטחון**

הגלומים בו, לבחון את מכלול ההסדרים הכלולים בהצעת החוק, והאם הם אכן יכולים להגשים את התכליות שבסעיף המטרה, שבראשה קידום התכלית של צמצום אי השוויון בגיוס לשירות הסדיר.

16. לעמדתנו, בבסיס אותם קשיים ניצבת ההנחה כי מנגנון קהילתי הוא באופיו וולנטרי, שכן אינו יוצר זיקה ישירה ומחייבת בין התנהגותו של הפרט לבין הסנקציה המוטלת עליו.

17. במילים אחרות, לעמדתנו, הכללת שלילת הטבות אישיות עשויה ליצוק תוכן ממשי בחיזוק "הכוח הכופה" הנעדר מטבעו של הסדר קהילתי-קולקטיבי. משכך, אנו סבורים, כי עמידותו של ההסדר ובחינת יכולתו להביא לצמצום אי-השוויון בנטל השירות הצבאי, תלוי, בין השאר, במידת האפקטיביות של מנגנון אי מתן ההטבות תוך מתן דגש ומשקל רב לסוגיה זו, קרי, עד כמה יהיה בכוחו של מנגנון שלילת ההטבות להוביל לצמצום אי השוויון בנטל השירות הצבאי, במסגרת הסדר מידתי שאינו פוגע בזכויות מוקנות.

18. נעבור עתה לבחינת ההטבות המוצעות.

חלק שני: שלילת הטבות אישיות – פירוט ההסדרים המוצעים בהצעת החוק

19. סימן ג' להצעת חוק מבקש לקבוע הוראות, בין היתר, בנוגע להשלכות בשל אי עמידה ברף המינימלי השנתי לגיוס ובפרט הוא עוסק בשלילת הטבות אישיות למי שלא התייצב לשירות סדיר. הסדר זה מתווסף למנגנון הפחתת התמיכה בישיבות בשל אי עמידה ברף המינימלי השנתי לגיוס, כפי שנדונו בדיוני הוועדה האחרונים.

20. הצעת החוק המונחת על שולחן הוועדה כוללת, לראשונה, מנגנונים לשלילת הטבות ממי שלא התייצב לשירות סדיר. מנגנונים אלה נחלקים לשניים: שלילת הטבות החלה ללא קשר לעמידה ברף השנתי המינימלי לשירות סדיר ולמנגנונים לשלילת הטבות המותנית באי-עמידה ברף זה.

שלילת הטבות אישיות ללא קשר לעמידה ברף המינימלי השנתי לגיוס:

21. במסגרת זו, סעיף 1טז26 המוצע קובע כי תלמיד ישיבה שלא התייצב לשירות סדיר, וכל עוד לא קיבל פטור משירות ביטחון או לא התייצב לשירות סדיר יחולו עליו מנגנוני שלילת הטבות אישיות הבאים:

**הכנסת
הצוות המשפטי
ועדת החוץ והביטחון**

- **רישיון נהיגה:** שלילת רישיון נהיגה למי שמבקש להוציא רישיון נהיגה עד לגיל 23, למעט במקרים שאושרו על ידי ועדת חריגים (הנוסח המוצע אינו מתייחס, להבנתנו, למי שהחזיק ברישיון נהיגה לפני כניסתו של החוק לתוקף).
- **שלילת מלגות וסיוע כספי:** אי-זכאות למלגת סטודנט מטעם רשות מרשויות המדינה בכלל זה, תישלל הזכאות לסיוע לתלמידים בהתאם לסעיף 25ב לחוק המועצה להשכלה גבוהה.
- **הגבלת יציאה מהארץ:** אי-זכאות לצאת מן הארץ עד גיל 23 אלא אם כן התקבל אישור מוועדת החריגים.
- **ייצוג הולם:** אי-זכאות להגיש מועמדות למשרות המיועדות לקבוצות הזכאיות לייצוג הולם.
- **נקודות זיכוי במס:** שלילת הזכאות לנקודות זיכוי לפי פרק שלישי בחלק ג' לפקודת מס הכנסה.

שלילת הטבות אישית המותנת באי-עמידה ברף המינימלי השנתי לגיוס החל משנת הגיוס הראשונה שבה לא עמדו ברף המינימלי השנתי לגיוס:

22. הצעת החוק מבקשת לקבוע מנגנון של שלילת הטבות אישיות שיופעל במקרה בו לא תהיה עמידה ברף המינימלי לגיוס לשירות סדיר. על פי סעיף 26טז המוצע, תוביל לשלילת ההטבות הבאות:

- **ביטול ההפחתה בדמי ביטוח לאומי** שלילת הזכאות לתשלום מופחת שלילת הזכאות לתשלום מופחת בדמי ביטוח לאומי הניתן לתלמידי ישיבות בשל הכנסתם הנמוכה או היעדר הכנסה.
- **שלילת זכאות לדיור בר-השגה:** מניעת השתתפות בתוכניות של המדינה ושל רשויות מקומיות המקצות דיור במחיר מוזל.
- **שלילת סבסוד למעונות יום:** ביטול הזכאות להשתתפות המדינה בעלות שכר הלימוד של ילדים במעונות יום.
- **ביטול ההנחה בתחבורה ציבורית:** שלילת הזכאות להנחות המוענקות לבני 18 עד 26 בקווי שירות באוטובוס ציבורי, רכבת ישראל, מוניות שירות ורכבל.

23. לצד שלילת ההטבות המפורטות לעיל, מציעים סעיפים 26טז ו-26טז4 לקבוע מנגנון של החמרה הדרגתית. על פי המוצע, אם לא תהיה עמידה ביעדי הגיוס בשנים הבאות, יתווספו גם שלילת הטבות אישיות אלה:

**הכנסת
הצוות המשפטי
ועדת החוץ והביטחון**

- במקרה של אי עמידה ברף המינימלי השנתי לגיוס **במשך שתי שנות גיוס רצופות** תתווסף לרשימת שלילת הטבות האישיות, גם הזכאות לקבלת סיוע כספי לרכישת דירה מטעם רשויות המדינה (המשמעות המעשית של סעיף זה היא שלילת מענקי רכישת דירה העומדים כיום על 50,000 ₪).
- במקרה של אי עמידה ברף המינימלי השנתי לגיוס **במשך שלוש שנות גיוס רצופות** תתווסף לשלילת הטבות אישיות האמורות, גם שלילת הזכאות להטבות במס רכישה (הנחה או פטור).

24. על פי המוצע בסעיף 5ט26 שלילת ההטבות אישיות המפורטות לעיל, תעמוד בתוקפה עד גיל הפטור המוצע בהצעת החוק: גיל 26.

25. (א) במטרה לבחון מקרים פרטניים בנוגע להטלת מגבלות על רישיונות נהיגה או צווי עיכוב יציאה מהארץ, מוצע להקים ועדת חריגים ייעודית. לפי המוצע בסעיף 6ט26 בוועדה יכהנו:

- יו"ר הוועדה: קצין בדרגת אלוף משנה מאגף כוח אדם (אכ"א).
- קצין בדימוס בדרגת סגן-אלוף ששירת באגף כוח אדם בצה"ל והוא בעל מומחיות וניסיון בענייני פרט.
- נציג ועד הישיבות בארץ ישראל.

(ב) לשם פיקוח על עבודת הוועדה מוצע לקבוע חובת פיקוח ובקרה. על פי המוצע, הוועדה תידרש לדווח על היקף פעילותה ובכלל זה על מספר הבקשות שהוגשו לה ומספר האישורים שניתנו על ידה. הדיווח יועבר לרמטכ"ל, לוועדה המייעצת שמוצע להקים לפי סעיף 26 כה ולוועדת החוץ והביטחון של הכנסת.

26. בטרם נעבור להערותינו הפרטניות ביחס לסעיפי המוצעים, להלן טבלה מסכמת המרכזת את סוגי ההטבות אישיות המיועדות לשלילה, השנים שבהן תופעל השלילה ומשך תחולתן כפי שמוצע בהצעת החוק.

נציין כי, לטבלה נוספו שנים 4–6 שבהן אין עמידה ביעדים; בשנים אלו תמשיך שלילת ההטבות האישיות כבשנה השלישית. זאת בשים לב לסעיף 10 להצעת החוק, המאפשר לשר הביטחון, באישור ועדת חוץ וביטחון, להאריך את תוקפו של החוק בשנה בכל פעם, בתנאי שנרשמה עמידה של 95% ביעדי הגיוס בארבע מתוך שש השנים שקדמו לתקופת ההארכה. (במקרה שבו שלא תהיה עמידה ברף המינימלי לגיוס במשך ארבע שנים ברציפות הרי שלא ניתן יהיה להאריך את ההסדר בשנה נוספת). **ראו טבלה בעמוד הבא.**

**הכנסת
הצוות המשפטי
ועדת החוץ והביטחון**

טבלת שלילת הטבות אישיות כשאין עמידה ברף המינימלי השנתי לגיוס ותנאי החלתן

הגיל בו המוצע תופסק שלילת ההטבה	אי-עמידה ביעדי גיוס לפי שנים						שלילת הטבה עם כניסת החוק לתוקף	ההטבה הנשללת
	שנה ששית	שנה חמישית	שנה רביעית	שנה שלישית	שנה שנייה	שנה ראשונה		
גיל 23				✓	✓	✓	✓	רישיון נהיגה
גיל 23				✓	✓		✓	הגבלת יציאה מהארץ
גיל 26				✓	✓	✓	✓	שלילת מלגות וסיוע כספי
גיל 26				✓	✓	✓	✓	ייצוג הולם
גיל 26				✓	✓	✓	✓	נקודות זיכוי במס
גיל 26	שלילת ההטבות בשנים 4-6 תהיה זהה לשלילת ההטבות שהוחלה בשנה השלישית			✓	✓	✓		ביטול ההפחתה בדמי ביטוח לאומי
גיל 26				✓	✓	✓		שלילת זכאות לדיור בר- השגה
גיל 26				✓	✓	✓		שלילת סבסוד למעונות יום:
גיל 26				✓	✓	✓		ביטול ההנחה בתחבורה ציבורית:
גיל 26				✓	✓			זכאות לקבלת סיוע כספי לרכישת דירה מטעם רשות מרשויות המדינה
גיל 26				✓				שלילת הזכאות להטבות במס רכישה (הנחה או פטור)

**הכנסת
הצוות המשפטי
ועדת החוץ והביטחון**

חלק שלישי: שלילת ההטבות האישיות – הערותינו בעניין ההסדרים המפורטים בהצעת החוק:

27. חשיבות הכללתם של מנגנוני שלילת הטבות אישיות: כפי שצינו לעיל, הכללת מנגנון של שלילת הטבות אישיות, מהווה את אחד מיסודות הליבה של הצעת החוק המונחת על שולחנה של הוועדה. שלילת ההטבות אישיות, המתווספת למנגנון הפסקת התמיכה בשיבות, הם אלה, שנועדו, בין היתר, לתת מענה לקשיים האינהרנטיים הגלומים במנגנון היעדים.

אנו סבורים, כי מידת עמידתו של ההסדר ובחינת יכולתו להביא לצמצום אי השוויון בנטל השירות הצבאי תלוי במידה מכרעת ביצירת מנגנון שלילת הטבות אפקטיבי ומידתי שתביא לשינוי ולצמצום אי-השוויון.

28. פריסת ההטבות המוצעת בהצעת החוק: הצעת החוק מתווה מנגנון הדרגתי לשלילת הטבות המבוסס על הצטברות של שנות אי עמידה ברף המינימלי לגיוס. על פי מנגנון זה, שלילת ההטבות אינה מתבצעת בבת אחת, אלא נפרסת על פני תקופה של שלוש שנים. ככל שאי-העמידה ביעדים נמשכת לאורך שנים רצופות, מתווספות שלילת הטבות אישיות נוספות לרשימת ההטבות הנשללות.

לעמדתנו, השנים הראשונות לאחר חקיקתו של החוק הן קריטיות לבחינתו של המתווה שיעוגן בחוק. שנים אלו יאפשרו לבחון ולהעריך האם הכללת מנגנוני שלילת ההטבות אכן מובילה לצמצום אי השוויון בגיוס לשירות סדיר. משכך, יש לבחון, בראי הצורך הממשי בחיזוק האפקטיביות של מנגנוני שלילת ההטבות, את ריכוזן כבר בשנה הראשונה לכניסתו של החוק לתוקף. מודל שכזה עדיף, לעמדתנו, על פני פריסה ממושכת של ההטבות על פני שנים, ודאי ביחס להטבות המשמעותיות הנכללות במתווה כמו הטבות בעניין הדיור. ריכוז זה יאפשר כאמור, לבחון כבר בשנה השנייה את השפעתן הצפויה של אלו על קידום התכלית האמורה.

29. בחינת הרחבת מנעד ההטבות מלבד אלו המוצעות בהצעת החוק – לעמדתנו, על הוועדה לשקול את הכללתן של שלילת הטבות נוספות אשר עלו במהלך הדיונים, מעבר לאלו שנכללו בהצעות החוק. במסגרת זו, יש לבחון הוספתן של שלילת הטבות נוספות להסדר כדוגמת שלילת הנחות או פטורים מתשלום ארנונה.

30. החשיבות שבבחינת גיל סיום אפקטיבי לשלילת ההטבות אישיות ביחס לכל הטבה: הצעת החוק קושרת בין מועד סיום שלילת ההטבה לבין גיל הפטור (גיל 26 המוצע) כך שמועד הסיום של שלילת ההטבה הוא גיל הפטור. העיקרון שבסיס קשר זה הוא כי עם פקיעת חובת שירות ביטחון המוצעת ביחס לבוגרי מוסדות חינוך חרדיים בפרק ג'1 בגיל הפטור, פגה גם ההצדקה לשלילת ההטבות.

**הכנסת
הצוות המשפטי
ועדת החוץ והביטחון**

עם זאת, לעמדתנו, לאור חשיבות הכללתם של מנגנונים אישיים כמענה לקשיים האינהרנטיים שבמנגנון הקהילתי של יעדי הגיוס, ולאור עמדתנו בדבר החשיבות האפקטיביות של שלילת ההטבות אישיות המוצעות בהצעת החוק, **אנו ממליצים לערוך בחינה פרטנית נוספת של כל הטבה כלכלית בנפרד ולקבוע מהו גיל הסיום האפקטיבי הנדרש שבו תסתיים שלילת ההטבה. זאת, תוך שמיעת גורמי המקצוע בעניין זה, כדברי השופט סולברג בבג"ץ 5819/24 התנועה למען איכות השלטון בישראל נ' שר הביטחון:**

".... נדרש יהיה לייחס משקל רב לעמדות גורמי המקצוע הרלבנטיים (ובכלל זאת, לא ניתן יהיה להתעלם ולהימנע מלשקול צעדים שגורמי המקצוע סבורים כי יהיו בעלי אפקטיביות גבוהה)...." (פסקה 67 לפסק דינו).

בנוסף, לעניין הטבות בעלות משקל כלכלי ארוך טווח, כדוגמת סבסוד מעונות יום, הטבות בדיוור, או הטבות במס רכישה, נשאלת השאלה האם שלילת הטבה זו היא אפקטיבית כאשר היא מסתיימת בגיל 26. לעמדתנו, מאחר שהצורך בהטבות אלו גובר לעיתים דווקא בשנים מאוחרות יותר, יש לשקול את העלאת גיל הסיום של שלילת הטבות אלו מעבר לגיל 26.

31. הערה פרטנית ביחס להטבה בעניין רישיון נהיגה עד לגיל 23: יש לבחון את אפקטיביות הטבה זו, לאור העובדה כי הנוסח המוצע אינו חל על מי שמחזיק ברישיון נהיגה כאשר הוא מבקש דחיית שירות לשם לימודים בישיבה, אלא, להבנתנו, רק על מבקשי רישיון חדשים.

32. הערה פרטנית ביחס להטבה בעניין יצאה מחוץ לישראל עד לגיל 23: יש להביא בחשבון את משמעויותיה של הוראה זו למול ההוראות בסעיף 43 לחוק שירות ביטחון שעניין בקבלת היתר מאת שר הביטחון, בין היתר, לכל מי שמחזיק בצו דחיית שירות מכוח פרק ג'1.

33. הערותינו בעניין ועדת החריגים שבסעיף 6ט26:

לעמדתנו, על המחוקק להגדיר את אמות המידה העקרוניות להפעלת שיקול הדעת של ועדת החריגים, ולא להותיר את "קביעת הטעמים המיוחדים" לתקנות של שר הביטחון.

כמו-כן, יש לחדד את תיחום סמכותה של הוועדה – לבחינת נסיבות אישיות-פרטניות בלבד.

**הכנסת
הצוות המשפטי
ועדת החוץ והביטחון**

בנוסף, אנו ממליצים לדון בהרכב הוועדה ולבחון האם לשלב גורם משפטי כחבר בוועדה, שתפקידו יהיה לערוך את האיזון הראוי בין הוראות החוק, שעניינן שלילת ההטבה, לבין הנסיבות הפרטניות של המבקש.

אנו ממליצים גם לדון בשאלה האם נציג ועד הישיבות יהיה חבר בוועדה או גורם ממליץ - שהוועדה תהיה רשאית להתייעץ עימו ולשמוע את עמדתו בטרם קבלת החלטה.

אנו זמינים לכל שאלה.

בכבוד רב,

הצוות המשפטי לוועדת החוץ והביטחון